

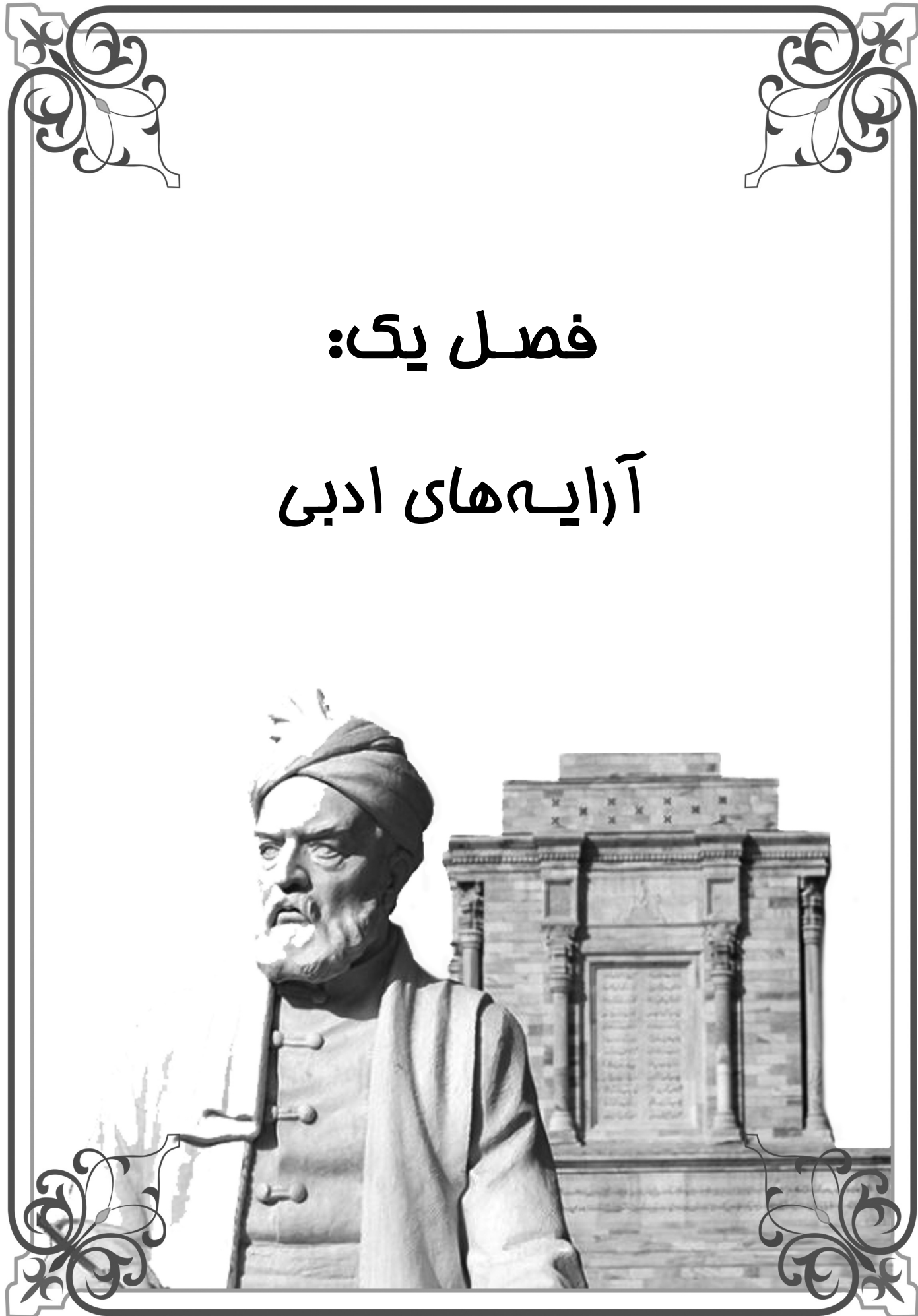
فهرست مطالب

۷	فصل یک: آرایه‌های ادبی
۳۱	فصل دو: دستور زبان فارسی
۱۲۶	فصل سه: معنی و مفهوم عبارات
۱۵۶	فصل چهار: املاء
۱۶۸	فصل پنج: قالب‌های شعری
۱۷۹	فصل شش: تاریخ ادبیات
۱۸۸	فصل هفت: سؤالات جامع
۲۰۶	فصل هشت: فودارزیابی
	پاسخ‌نامه‌ی تستی و تشریحی
۲۵۵	پاسخ‌نامه فصل ۱
۳۰۹	پاسخ‌نامه فصل ۲
۳۱۳	پاسخ‌نامه فصل ۳
۳۱۵	پاسخ‌نامه فصل ۴
۳۱۶	پاسخ‌نامه فصل ۵
۳۱۷	پاسخ‌نامه فصل ۶
۳۲۰	پاسخ‌نامه فصل ۷

فصل یک:

آرایه‌های ادبی

فارسی پایه نهم

تشبیه

هرگاه چیزی را به چیزی در صفت یا ویژگی مانند کنند، می‌گوییم از «تشبیه» استفاده شده است.

ستاره نه پیدا نه خورشید و ماه

شبی تیره چون روی زنگی سیاه

در بیت بالا «شب» از «تیرگی» به شخص سیاه پوست تشبیه شده است.

در هر تشبیه‌ی که ساخته می‌شود چهار بخش یا «رکن» وجود دارد. که عبارتند از:

(الف) طرف اول یا مشبّه

(ب) طرف دوم یا مشبّه‌به

(ج) دلیل شباهت یا وجه شبه

(د) حرف ایجاد رابطه‌ی مشابهت یا آدات تشبیه

کمندی به بازو درون شصت خم

همی گشت رستم چو شیر دژم^۱

مشبّه: رستم

مشبّه‌به: شیر

وجه شبه: خشمگین بودن

آدات تشبیه: چو

در نوشتن جمله‌ای که دارای تشبیه است استفاده از دو رکن اصلی «مشبّه و مشبّه‌به» الزامی است و دو رکن «وجه شبه و آدات

۸

تشبیه» الزامی نیست.

جهان پُر ز پهنای و بالای او

به رنگ شبه روی، چون برف موی

مشبّه: روی (چهره)

مشبّه‌به: شبه (سنگ سیاه)

پیچیده‌ترین حالت تشبیه به شکل مضاف و مضاف‌الیه نوشته می‌شود که برخی به آن «تشبیه بلیغ» می‌گویند.

آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار؟

خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند

مشبّه: جهالت

مشبّه‌به: خواب

جان‌بخشی / تشخیص

در بعضی نوشته‌ها به دلایل گوناگون نویسندگان از زبان موجودی غیرزنده یا غیرانسان سخن می‌گویند و رفتار انسانی به آن موجود نسبت می‌دهد که در این صورت می‌گوییم از صنعت «تشخیص» استفاده کرده است.

نه همه مستمعی فهم کند این اسرار

کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند

کوه و دریا و درختان در حال شکرگزاری هستند.

^۱ دژم: خشمگین

مراعات نظیر / تناسب

وقتی کلمه‌هایی از یک مجموعه که با هم ارتباط و تناسب دارند (از هر نظر) در یک نوشته به کار بروند می‌گوییم دارای «تناسب» هستند.

چو سیراب شد کرد آهنگ خواب

سوی چشمه‌ی روشن آمد به آب

واژه‌های چشمه / آب / سیراب تناسب دارند.

زنجیره‌ی معنایی / شبکه معنایی

هرگاه تنها چند کلمه و در یک عبارت با هم تناسب داشته باشند در حقیقت تشکیل یک زنجیره‌ی معنایی می‌دهند.

فروزنده‌ی ماه و ناهید و مهر

خداوند کیوان و گردان سپهر

واژه‌های «کیوان، ماه، ناهید و مهر» زنجیره‌ی معنایی ساخته‌اند.

اگر در دو یا چند عبارت زنجیره‌های معنایی با هم نیز ارتباط داشته باشند تشکیل شبکه‌ی معنایی می‌دهند.

حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار

مثال: تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش

یا که داند که برآرد گل صد برگ از خار؟

که تواند که دهد میوه‌ی الوان از چوب

شبکه‌ی معنایی: زنجیره‌ی ۱ ← بنفشه، نرگس، گل

زنجیره‌ی ۲ ← گل، برگ، خار، میوه، چوب

تضاد / طباق

کاربرد واژه‌های مخالف در یک عبارت را «طباق یا تضاد» می‌گویند.

کاخلاق بَدَم حَسَن نماید

از صحبت دوستی برنجم

خارم، گل و یاسَمَن نماید

عیبم هنر و کمال بیند

بَد ≠ حَسَن (خوب)

خار ≠ گل

که دگر ناید آب رفته به جوی

طَرَب نوجوان ز پیر مجوی

نوجوان ≠ پیر

آید ≠ رفته

تمثیل / ضرب المثل

جمله‌هایی هستند که در طی گذر زمان برای بیان پند و اندرز زیاد به کار رفته‌اند. به کار بردن این عبارتها در نوشته «تمثیل» نامیده می‌شود.

دور گردون گرد و روزی بر مراد ما نگشت   دائماً یکسان نباشد حال دوران غم مخور

در نومیدی بسی امید است   پایان شب سیه سپید است

هر دو بیت جهت امیدوار نمودن و تشویق به تلاش و روحیه داشتن به کار می‌رود.

کنایه

شعرا و نویسندگان گاهی معنا و مفهوم موردنظر را به طور غیر مستقیم بیان می‌کنند که در آن صورت می‌گوییم از «کنایه» استفاده شده است.

برای بیان تأثیر دوست بد و پرهیز از انتخاب دوست یا هم نشین ناشایست می‌گویند.

پسر نوح با بدان بنشست   خاندان نبوتش گم شد

برای بیان مقاومت در راه هدف می‌گویند.

در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم   سرزنش‌ها گر کند خار مگیلان غم مخور

در حقیقت هر عبارت کنایی دارای دو معنای نزدیک (همان معنای کلمه به کلمه و ساده‌ی عبارت است) و معنای دور (مفهوم موردنظر گوینده یا نویسنده) است.

ایهام

این کلمه هم خانواده‌ی «وهم» و از معنای شک و تردید و دودلی است و هنگامی به کار می‌رود که نویسنده یا شاعر بخواهد حداقل دو معنا را در یک عبارت بگنجاند و برداشت و درک مفهوم را به عهده‌ی خواننده بگذارد.

هم سال‌های من پروانگان شدند   جستند از این قفس گشتند دیدنی

در بیت بالا عبارت «گشتند دیدنی» دارای دو معنی است:

الف) پروانه‌ها جاهای دیدنی را (گشتند = بازدید کردند)

ب) تبدیل به موجوداتی زیبا و دیدنی شدند.

تلمیح

به کار بردن بخشی از یک آیه یا حدیث و یا اشاره به داستان تاریخی در یک نوشته است.

یوسف گم گشته بازآید به کنعان غم مخور   کلبه‌ی احزان شود روزی گلستان غم مخور

فصل ۱ (آرایه‌های ادبی)

تخت بر عرش بست معراجش

چون نگنجید در جهان تاجش

جبرئیل آمده بُراق به دست

سربلندیش راز پایه‌ی پست

(تلمیح از معراج پیامبر)

تضمین

به کار بردن کامل یک آیه یا حدیث در یک نوشته را می‌گویند. (تضمین آشکار)

هست کلید در گنج حکیم

بسم‌الله الرحمن الرحیم

گاهی نیز شاعر یا نویسنده‌ای یک بیت یا عبارتی را در میان نوشته‌هایش از شاعر یا نویسنده‌ی دیگری می‌آورد که به آن نیز «تضمین» می‌گویند. (تضمین پنهان)

سعدی می‌فرماید:

که رحمت بر آن تربت پاک باد

چه خوش گفت فردوسی پاک‌زاد

که جان دارد و جان شیرین خوش است

میازار موری که دانه‌کش است

اغراق / مبالغه / غلو

بزرگ‌نمایی رفتار یا اتفاقی فراتر از حدّ واقعی و حقیقی خود یکی از جلوه‌های زیبایی هر نوشته‌ای بخصوص نوشته‌های «حماسی» است. که ۱۱ آن را آرایه‌ی «مبالغه» می‌نامند.

آن طرف نصف جهان با تانک‌های آتشین در راه / این طرف، ایرانیان تنها.

ز نعلش زمین شد همه چاک‌چاک

خروشید و جوشید و بر گند خاک

فرو ریخت چون رود، خون از برّش

بزد تیغ و بنداخت از بر سرش

واج آرایه / نغمه‌ی حروف

تکرار یک یا چند «واج» در نوشته را می‌گویند.

– ابتدا باید با «واج» بیشتر آشنا شویم.

واج ← هر صدایی را که به هنگام خواندن یا نوشتن نمایش می‌دهیم یک «واج» می‌گویند.

«واج» به دو گروه تقسیم می‌شود:

الف) مصوّت‌ها (صدادارها) } بلند: آ او ای
کوتاه: اَ اِ اُ

ب) صامت‌ها (ب، پ، ج، .....)

فارسی پایه نهم

توجه کنیم که «واج» صدای حروف است. بنابراین گاهی یک صدا به چند شکل نوشته می‌شود یعنی تعداد واج‌ها در حقیقت کم‌تر از تعداد حروف الفبای فارسی است. و تعداد آن در کل ۲۹ تا است. که شش تای آن صدادارها و بیست و سه تای آن بی‌صداها هستند.

از میان ۳۲ حرف الفبای فارسی ۱۷ حرف یک شکل و یک صدا هستند و ۱۵ تای بقیه شش صدا می‌شوند که در جدول زیر آورده‌ایم.

ه ح	ق غ	ت ط	ذ ز ض ظ	ث س ص	ء (همزه) ع
(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج

بی صداها + صدادارها = تعداد کل واج‌ها

$$\begin{array}{ccc} \downarrow & & \downarrow \\ ۲۹ & = & ۶ + (۱۷ + ۶) \end{array}$$

چند شکل یک صدا   یک شکل یک صدا

پس در حقیقت اگر در جمله‌ای مثلاً (ذ / ز / ض / ظ) به کار رفته باشند آن جمله دارای واج‌آرایی یا نغمه‌ی حروف است.

فروزنده‌ی ماه و ناهید و مهر

خداوند کیوان و گردان سپهر

سپهر ، ماه ، ناهید ، مهر
واج‌آرایی «ه»

۱۲

آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار

خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند

واج‌آرایی «خ»

راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار

سعدیا راست روان گوی سعادت بردند

واج‌آرایی «س»

سجع

این آرایه مخصوص «نثر» است و به کاربرد کلمه‌هایی مانند قافیه‌ی شعر در نثر گفته می‌شود.

سپاس باد یزدان دانا و توانا را که آفریدگار جهان است و داننده‌ی آشکار و نہان است.

دو کلمه‌ی «دانا» و «توانا» و دو کلمه‌ی «جهان» و «نہان» دارای سجع هستند.

جناس

وقتی دو یا چند کلمه از نظر املائی یا از نظر بیانی (خوانداری) مانند هم یا بسیار شبیه هم باشند (بدون توجه به معنا) می‌گوییم دارای جناس هستند.

انواع جناس عبارتند از:

الف) جناس تام: دو کلمه از نظر نوشتن و خواندن کاملاً مانند هم هستند.

یا که داند که برآرد گل صد برگ از خار؟ که تواند که دهد میوه‌ای الوان از چوب؟

ب) جناس ناقص: در این نوع جناس کلمه‌ها کمی متفاوتند که حالت‌های گوناگون آن عبارتند از:

۱- حرکتی: دو کلمه فقط در تلفظ حرکت یا «واجی» با هم فرق دارند. مانند: (انعام / أنعام) (هزار / هزار)

۲- اختلافی: دو کلمه‌ی متجانس در یک حرف یا «واج» با هم اختلاف دارند و یکی از سه شکل زیر را می‌سازند.

۱-۲) اختلاف در حرف اول: نهار، بهار

۲-۲) اختلاف در حرف میانه: عقل، عدل

۳-۲) اختلاف در حرف آخر: بیدار، بیداد

۳- افزایشی - کاهشی: دو کلمه‌ی متجانس در تعداد حروف یا «واج» تفاوت دارند و یکی معمولاً از دیگری یکی بیش‌تر یا کم‌تر است.

۱-۳) در ابتدا: آگاه، ناگاه

۲-۳) در میانه: تب، تاب

۳-۳) در آخر: کارد، کاردک

استعاره

گاهی یکی از دو رکن اصلی تشبیه به جای رکن دیگر نوشته می‌شود که در این صورت استعاره ساخته می‌شود.

چند خبسی، نظامیا، برخیز

صبح چون بر کشید دشنه‌ی تیز

دشنه‌ی تیز ← استعاره از پرتوهای نور خورشید

فروشد تا برآمد یک گل زرد

هزاران نرگس از چرخ جهان گرد

نرگس ← استعاره از ستاره

گل زرد ← استعاره از خورشید

این نوع استعاره را «استعاره‌ی مصرّحه» می‌نامند.

۱- شما در ابیات زیر کدام یک را مشاهده نمی‌کنید؟

کای پسر، این پیشه پس از من تو راست
کار بد و نیک چو کوه و صداست

برزگری پند به فرزند داد
هر چه کنی کشت همان بدروی

(۱) تمثیل (۲) کنایه (۳) تشخیص (۴) تشبیه

۲- کدام بیت «انسان نمایی» ندارد؟

(۱) دست در دامن مولا زد در / که علی بگذر و از ما مگذر
(۲) فجر تا سینه‌ی آفاق شکافت / چشم بیدار علی خفته نیافت
(۳) شبروان مست ولای تو علی / جان عالم به فدای تو علی
(۴) شب ز اسرار علی آگاه است / دل شب محرم سرّ الله است

۳- کدام بیت «تشبیه» را در بر نمی‌گیرد؟

(۱) چو شاخ برهنه برآریم دست / که بی برگ از این بیش نتوان نشست
(۲) چون گشت زمین ز جور گردون / سرد و سیه و خموش و آوند
(۳) سپاهی ز گردان کوچ و بلوچ / سگالنده‌ی جنگ مانند قوچ (سگالنده = جنگجو و شجاع)
(۴) سعدیا چون تو کجا نادره گفتاری هست؟ / یا چو شیرین سخنت نخل شکرباری هست؟

۴- در کدام گزینه‌ی زیر تشبیه را نمی‌توان مشاهده نمود؟

(۱) آب آینه‌ای است پهناور، صورت آسمان در آن پیداست.
(۲) و مثل تو چون مورچه ای است که در قصر ملکی سوراخی دارد.
(۳) ای کار گشای هر چه هستند. نام تو کلید هر چه بستند.
(۴) نکویی به هر جا چو آید به کار نکویی گزین وز بدی شرم دار

۵- «کنایه» را در کدام گزینه نمی‌توان مشاهده کرد؟

(۱) شوریده‌ای که در آن سفر همراه ما بود نعره برآورد و راه بیابان گرفت.
(۲) از بیماران عیادت می‌کرد. سخن همنشین خود را نمی‌بُرد.
(۳) خون این روحانی شهید تا ابد در رگ‌های همه‌ی آزادی خواهان مسلمان می‌جوشد.
(۴) انگار قند در دل محسن آب کردند. حالا در نگاه مادر بزرگ فقط شادی می‌دید.

۶- کدام آرایه‌ی ادبی در بیت زیر مشاهده می‌گردد؟

شکر انعام تو هرگز نکند شکرگزار
نعمتت بار خدا یا ز عدد بیرون است

(۱) تضاد (طباق) (۲) ایهام (نظیر)
(۳) تشخیص (آدم‌نمایی) (۴) تناسب

فصل ۱ (آرایه‌های ادبی)

۷- «تشبیه» در کدام مورد مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) مرغان پر بسته بودیم پرواز را برده از یاد
(۲) مانند باران صمیمی، از باغ گل باصفا تر
(۳) معرفت از لفظ دین‌داران کامل عقل جوی
(۴) موی بر اندام خصم از بیم همچون نیش کن

۸- عناصر زیبایی سخن درباره‌ی کدام گزینه صحیح عنوان نشده است؟

- (۱) ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد
(۲) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود
(۳) آب در حلق کریمان از کرم چون نوش ریز
(۴) در پيله تا به کی بر خویشتن، تنی؟
(۱) چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد
(۲) مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
(۳) موی بر اندام خصم از بیم همچون نیش کن
(۴) پرسید کرم را، مرغ از فروتنی
(تناسب / آدم‌نمایی)
(سجع / مبالغه)
(تضاد / تناسب)
(آدم‌نمایی / مراعات نظیر)

۹- «تشبیه» در کدام مورد وجود ندارد؟

- (۱) شود کوه آهن چو دریای آب
(۲) مصطفی گفت: «شهید / مثل یک نمره‌ی بیست / داخل دفتر قلب من و تو می‌ماند.»
(۳) چو شاخ برهنه برآریم دست
(۴) سپهبد چو از چنگ رستم بجست
(۱) اگر بشنود نام افراسیاب
(۲) که بی برگ از این بیش نتوان نشست
(۳) بخایید رستم همی پشت دست

۱۰- آرایه‌ی بیان شده در کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) دست در دامن مولا زد در
(۲) به فصل خزان در نبینی درخت
(۳) قضا خلعتی نامدارش دهد
(۴) بیاورد ضحاک را چون نوند
(۱) که علی بگذر و از ما مگذر (آدم‌نمایی)
(۲) که بی برگ ماند ز سرمای سخت (مراعات نظیر)
(۳) قدر میوه در آستینش نهد (مبالغه)
(۴) به کوه دماوند و کردش به بند (تشبیه)
(نوند: چهارپا، اسب)

۱۱- «کنایه» در کدام گزینه نیست؟

- (۱) وقت تنگ بود.
(۲) گر بر سر نفس خود امیری مردی
(۳) خود را برای خاک شدن آماده کرده بود.
(۴) پهلوان دور از همه روی تخته سنگی نشست.

۱۲- «عناصر زیبایی سخن» در مورد کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) این دغل دوستان که می‌بینی
(۲) بداندیش بسیار و گر اندکی است
(۳) آهو نیامد دل نگران شدند و به زاغ گفتند بر هوا پرواز گیرد.
(۴) گفت گوگرد پارسی خواهیم بردن به چین که شنیدم عظیم قیمتی دارد.
(تمثیل)
(طباق)
(انسان‌نمایی)
(مبالغه)

۱۳- کدام بیت آرایه‌ی ادبی مشخص شده را ندارد؟

- (۱) درشتی ز کس نشنود نرم گوی
(۲) آن یکی نحوی به کشتی در نشست
(۳) گرم شو از مهر و زکین سرد باش
(۴) آن دم صبح قیامت تأثیر
(۱) سخن تا توانی به آرم گوی
(۲) رو به کشتیبان نمود آن خودپرست
(۳) چون مه و خورشید جوان مرد باش
(۴) حلقه‌ی در شد از او دامن گیر
(آدم‌نمایی)
(تناسب)
(طباق)
(تلمیح)

۱۴- «کنایه» را در کدام عبارت مشاهده نمی‌کنیم؟

- (۱) عالم از تیره رویی درآمد
(۲) در نیمه‌های اسفند زمین نفس گرمی می‌کشد.
(۳) ای نام تو بهترین سرآغاز
(۴) هم نامه‌ی نانوشته خوانی

فارسی پایه نهم

۱۵- در سه گزینه از گزینه‌های زیر حداقل یک واژه وجود دارد که دارای متشابه می‌باشد و تنها در یکی از گزینه‌ها هیچ واژه‌ای متشابه ندارد آن را مشخص نمایید.

- (۱) آن چه خواست بدادند.
- (۲) در طبیعت همه چیز به سوی مقصدی یگانه می‌شتابد که همانا حیات است.
- (۳) خار و خاشاک دارد به منقار
- (۴) آن پرنده پی لانه‌سازی بر سر شاخه‌ها می‌سراید

۱۶- کدام یک از عناصر زیبایی سخن در بیت زیر به کار رفته است؟

«بمان آباد و فرخ روز و شیرین کام و روشن دل
که ایران مهد دانش‌هاست نپسندند ویرانش»

- (۱) آدم‌نمایی
- (۲) تمثیل
- (۳) مبالغه
- (۴) استعاره

۱۷- بیت زیر چه آرایه‌ای را در بر می‌گیرد؟

«به تنها یکی کینه ورلشکرم
به رخس دلاور زمین بسپر»

- (۱) تضاد
- (۲) مبالغه
- (۳) استعاره
- (۴) سجع

۱۸- کدام گزینه تشبیه ندارد؟

- (۱) بی افکندم از نظم کاخی بلند
  - (۲) علم بال است مرغ جانت را
  - (۳) از تیغ کوه تال لب دریا کشیده‌اند
  - (۴) چو خود را به چشم حقارت بدید
- که از باد و باران نیاید گزند
بر سپهر او برد روانت را
فرشی کش از بنفشه و سبزه است تار و پود
صدف در کنارش به جان آفرید

۱۹- کدام گزینه کنایه ندارد؟

- (۱) در منیر هرگز به کسی گوشه و کنایه نزد.
- (۲) به شدت احتراز داشت از این که دل کسی را بشکند.
- (۳) آب شد برف زرد کوه سپید
- (۴) مرغان پرسته بودیم پرواز را برده از یاد

۲۰- «عناصر زیبایی سخن» (تناسب / تضاد) در کدام گزینه مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) بحر آفرید و بر و درختان و آدمی
  - (۲) دیروز با ما کسی بود مانند خورشید صادق
  - (۳) گر تکبر می‌کنی با خواجهگان سفله کن
  - (۴) بعد از خدای هر چه پرستند هیچ نیست
- خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد
مانند باران صمیمی از باغ گل با صفاتر
ور تواضع می‌کنی، با مردم درویش کن
بی‌دولت آن که بر همه هیچ اختیار کرد

۲۱- واژه‌های کدام تناسب ندارند؟

- (۱) خوشه / دانه
- (۲) عنب / انگور
- (۳) خار / گل
- (۴) مستمع / سمع

۲۲- آرایه‌ی کدام یک صحیح عنوان نشده است؟

- (۱) در پيله تا به کی بر خویشتن تنی؟
  - (۲) تگه یخ‌ها چه سر به زیر و صبور
  - (۳) الهی! دانایی ده که از راه نیفتیم و بینایی ده که در چاه نیفتیم.
  - (۴) شی در بیابان مگه از بی‌خوابی پای رفتنم نماند.
- (آدم‌نمایی / تناسب)
(تضاد / مراعات نظیر)
(سجع / کنایه)
(کنایه / تناسب)
- پرسید کرم را، مرغ از فروتنی
جای خود را به چشمه‌ها دادند

فصل ۱ (آرایه‌های ادبی)

۲۳- «تضاد» و «تناسب» در کدام یک مشاهده می‌شود؟

(۱) گر کسی درد دلی گوید تو را از حال خویش	گوش با درد دل آن عاجز دل ریش کن
(۲) گل عزیز است غنیمت شمردش صحبت	که به باغ آمد از این راه و از آن خواهد شد
(۳) پرهیزگار باش که دادار آسمان	فردوس جای مردم پرهیزگار کرد
(۴) در حبس و خلوتم تا وارهم به مرگ	یا پر برآورم بهر پریدنی

۲۴- تنها درباره‌ی یکی از گزینه‌ها «آرایه‌های ادبی» صحیح بیان نشده است و آن گزینه‌ی ..... می‌باشد.

(۱) از ظلمت خود رهایی ام ده	با نور خود آشنایی ام ده	(تضاد)
(۲) تا دیگران گرسنه و مسکین‌اند	بر مال و جاه خویش نیفزاید	(تناسب)
(۳) موج از پشت موج می‌آید	موج در پیش موج می‌خیزد	(مبالغه)
(۴) عالم از تیره‌روی در آمد	چهره بگشاد و چون برق خندید	(تشبیه)

۲۵- از «انسان‌نمایی پدیده‌ها» در کدام اثر زیر خبری نیست؟

(۱) کوه و دریا و درختان، همه در تسبیح‌اند	نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
(۲) به یک جای ساکن نباشد به جنگ	چنین است آیین‌پور پشنگ
(۳) ای دیو سپید پای در بند!	ای گنبد گیتی ای دماوند!
(۴) شب ز اسرار علی آگاه است	دل شب محرم سر الله است

۲۶- شما در ابیات زیر کدام یک را مشاهده نمی‌کنید؟

برزگری پند به فرزند داد	کای پسر، این پیشه پس از من تو راست		
هر چه کنی کشت همان بدروی	کار بد و نیک چو کوه و صداست		
(۱) تضاد (طباق)	(۲) مبالغه	(۳) کنایه	(۴) تناسب

۲۷- با توجه به بیت‌های زیر، آرایه‌ای که مشاهده نمی‌شود، کدام است؟

چون گشت زمین ز جور گردون	سرد و سیه و خموش و آوند		
بنواخت ز خشم بر فلک مشت	آن مشت تویی تو ای دماوند		
(۱) تشبیه	(۲) تشخیص	(۳) تناسب	(۴) ایهام

۲۸- کدام یک در بیت وجود ندارد؟

دست در دامن مولا زد در	که علی بگذر و از ما مگذر		
(۱) تلمیح	(۲) مراعات نظیر	(۳) آدم‌نمایی	(۴) تشبیه

۲۹- «مبالغه» را در گزینه‌ی ..... مشاهده می‌کنیم.

(۱) ز سنگ سپهدار و چنگ سوار	نیامد دوال کمر پایدار
(۲) به پیش سپه آمد افراسیاب	چو کشتی که موجش بر آرد ز آب
(۳) شود کوه آهن چو دریای آب	اگر بشنود نام افراسیاب
(۴) همه روی آهن گرفته به زر	درفش سیه بسته بر خود بر

فارسی پایه نهم

۳۰- با توجه به بیت زیر کدام گزینه نادرست است؟

چنین گفت پیغمبر راست گوی / ز گهواره تا گور دانش بجوی

- (۱) بیت تضمین دارد. (۲) بیت تناسب دارد.
(۳) بیت ضرب‌المثل دارد. (۴) بیت تلمیح دارد.

۳۱- در کدام یک از بیت‌های زیر دو تشبیه دیده می‌شود؟

- (۱) با ادب باش که اندر همه جا یایی راه / همچو یوسف به سر تخت برآیی از چاه
(۲) عشق با دشوار ورزیدن خوش است / چون خلیل از شعله گل چیدن خوش است
(۳) برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری است معرفت کردگار
(۴) درونش همچو غنچه از ورق پر / به قیمت هر ورق زان، یک طبق دُر

۳۲- در بیت زیر چه آرایه‌ی ادبی به کار رفته است؟

«غنچه هم گفت گر چه دل‌تنگم / مثل لبخند باز خواهیم شد»

- (۱) تلمیح (۲) تشخیص (۳) استعاره (۴) جناس

۳۳- همی آرایه‌ها در بیت زیر به کار رفته جز گزینه‌ی ..... .

«ای دل ارسیل فنا بنیاد هستی برکند / چون تو را نوح است کشتیبان، ز توفان غم مخور»

- (۱) تشبیه (۲) تضمین (۳) مراعات نظیر (۴) تلمیح

۱۸

۳۴- درباره‌ی بیت «سعديا، راست روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار» همه‌ی گزینه‌ها جز

گزینه‌ی ..... صحیح است.

- (۱) بیت کنایه حرف دارد. (۲) بیت تشبیه دارد. (۳) بیت تضاد دارد. (۴) بیت تضمین دارد.

۳۵- در کدام یک از بیت‌های زیر، آرایه‌ی جان بخشی به اشیاء (= انسان نمایی پدیده‌ها) به کار نرفته است؟

- (۱) تگه یخ‌ها چه سر به زیر و صبور / جای خود را به چشمه‌ها دادند
(۲) بود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ، چون آب و چون آتش است
(۳) خنده‌ی گرم و روشن خورشید / بر تن سرد آب می‌ریزد
(۴) باز بنفشه رسید، جانب سوسن دوتا / باز گل لعل‌پوش، می‌بدراند قبا

۳۶- درباره‌ی بیت «یوسف گم گشته باز آید به کنعان غم مخور / کلبه‌ی احزان شود روزی گلستان غم مخور» گزینه‌ی

درست کدام است؟

- (۱) تلمیح وجود ندارد. (۲) تناسب وجود ندارد. (۳) تمثیل وجود ندارد. (۴) مبالغه وجود ندارد.

۳۷- در عبارت مقابل کدام صنعت ادبی مشاهده نمی‌شود؟ یک شب آخر دامن آه سحر خواهیم گرفت.

- (۱) تشخیص (۲) کنایه (۳) تلمیح (۴) تضاد

۳۸- در کدام گزینه بین کلمات «سجع» وجود دارد؟

- (۱) نعل، نعل (۲) بار، بام (۳) دیر، کار (۴) هرسه

فصل ۱ (آرایه‌های ادبی)

۳۹- در بیت: «شیخ خندید و بگفتش ای سلیم» این درخت علم باشد ای علیم» کدام آرایه مشاهده نمی‌شود؟
 (۱) تشبیه (۲) مراعات نظیر (۳) جناس ناقص (۴) تشخیص

۴۰- در بیت فوق کدام گزینه زیر صدق می‌کند؟

- (۱) بین سلیم و علیم «جناس افزایشی - کاهش» برقرار است.
 (۲) بین علم و علیم «سجع متوازن» برقرار است.
 (۳) بین درخت و علم «مراعات نظیر» برقرار است.
 (۴) هر سه گزینه غلط هستند.

۴۱- بین کلمه‌های «نوش - نیش» کدام نوع جناس برقرار است؟

- (۱) اختلافی (۲) لفظ (۳) افزایشی - کاهش (۴) تام

۴۲- در بیت «باز بنفشه رسید جانب سوسن دوتا باز گل لعل پوش می‌بدراند قبا» کدام آرایه به چشم می‌خورد؟
 (۱) مبالغه (۲) سجع (۳) کنایه (۴) ایهام

۴۳- در بیت «که یکی هست و نیست جز او وحده لاله الا هو» کدام آرایه وجود ندارد؟
 (۱) تضاد (۲) تضمین (۳) تشبیه (۴) جناس ناقص

۴۴- در عبارت «مولانا از قیل و قال مدرسه و بحث و وعظ کناره گرفت» کدام آرایه به چشم نمی‌خورد؟
 (۱) سجع (۲) کنایه (۳) تشبیه (۴) زنجیره‌ی معنایی

۴۵- در بیت «خلید خار درشتی به پای طفلی خرد به هم برآمد و ز پویه بازماند و گریست» کدام آرایه وجود ندارد؟
 (۱) تضاد (۲) مراعات نظیر (۳) کنایه (۴) استعاره

۴۶- در بیت زیر کدام آرایه به چشم می‌خورد؟

در نومیدی بسی امید است
 پایان شب سیه سپید است
 (۱) تمثیل (۲) تضاد (۳) مراعات نظیر (۴) همه موارد

۴۷- در بیت: ز برگ لاله گذرگاه شهر گل پوش است ز چشمه سار خیابان شهید در جوش است

- (۱) آرایه تشبیه وجود دارد.
 (۲) آرایه‌های کنایه و مراعات نظیر وجود دارد.
 (۳) صنعت استعاره وجود دارد.
 (۴) گزینه‌های ۱ و ۲ صحیح است.

۴۸- در عبارت «سپاس باد یزدان دانا و توانا را که آفریدگار جهان است و داننده آشکار و نهان است» بین «جهان و نهان»:
 (۱) جناس ناقص برقرار است.
 (۲) سجع مطرف برقرار است.
 (۳) سجع متوازن برقرار است.
 (۴) جناس تام برقرار است.

۴۹- در بیت: «تا جهان بود از سر آدم فراز کس نبود از راز دانش بی‌نیاز» بین «فراز و راز»:

- (۱) جناس ناقص برقرار است.
 (۲) جناس حرکتی برقرار است.
 (۳) سجع متوازن برقرار است.
 (۴) جناس تام برقرار است.

۵۰- در بیت زیر کدام آرایه مشهود نیست؟

- «دانش اندر دل چراغ روشن است»
 وز همه بد بر تن تو جوشن است»
- (۱) تشبیه (۲) تمثیل (۳) واج آرایه (۴) زنجیره‌ی معنایی

۵۱- در عبارت « پروردگارا ما را راه راست بنمای » کدام آرایه ادبی مشهود است؟

- (۱) تشبیه (۲) کنایه (۳) تلمیح (۴) تضاد

۵۲- در بیت « در فکر رستنم پاسخ بداد کرم خلوت نشستهم زین روی منحنی »:

- (۱) آرایه‌ی مراعات نظیر وجود دارد. (۲) آرایه تشخیص به چشم می‌خورد.
 (۳) صنعت کنایه وجود دارد. (۴) همه موارد

۵۳- آرایه‌ی نوشته شده درباره‌ی بیت ..... صحیح است.

- (۱) دیدار یار غایب، دانی چه ذوق دارد
 (۲) ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند
 (۳) در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم
 (۴) آن شیرزن بمیرد؟ او شهریار زاد
- ابری که در بیابان بر تشنه‌ای بیارد
 چون تورا نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور
 سرزنش‌ها گر کند خار مگیلان، غم مخور
 هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد به عشق
- «تلمیح»
 «ایهام»
 «مبالغه»
 «تضمین»

۵۴- « آدم نمایی / تشخیص » در کدام بیت مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) همه کار ایام درس است و پند
 (۲) عقل حیران شود از خوشه‌ی زرین عنب
 (۳) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند
 (۴) تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او
- دریغا که شاگرد هشیار نیست
 فهم عاجز شود از حقه‌ی یاقوت انار
 نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
 همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار

۵۵- « کنایه » در گزینه‌ی ..... نوشته نشده است.

- (۱) سنگ روی خفته را خشخاش کرد
 (۲) چون سگ اصحاب کهف آن خرس زار
 (۳) اقوام روزگار به اخلاق زنده‌اند
 (۴) میازار موری که دانه کش است
- این مثل بر جمله‌ی عالم فاش کرد
 شد ملازم، در پی آن بردبار
 قومی که گشت فاقد اخلاق، مردنی است
 که جان دارد و جان شیرین خوش است

۵۶- در دوبیت زیر کدام آرایه‌های ادبی (عناصر زیبایی سخن) وجود ندارد؟

- برزگری پند به فرزند داد
 هر چه کنی کشت همان بدروی
- کای پسر، این پیشه پس از من تورااست
 کار بد و نیک چو کوه و صداست
- (۱) جناس (۲) تشبیه (۳) تضاد (طباق) (۴) مراعات نظیر (تناسب)

۵۷- آرایه‌ی ادبی مشهود در بیت زیر ..... است.

- « پس از کردگار جهان آفرین
 به تو دارد امید، ایران زمین »
- (۱) طباق (تضاد) (۲) جان بخشی (۳) مبالغه (۴) کنایه